

«Екібастұз қаласы әкімдігі білім бөлімінің көп салалы бағыттағы
№24 мектеп-гимназиясы» КММ

**«Қазақ тілі сабағында оқушылардың
функционалдық оқу сауаттылығын дамыту»
арнайы курсының бағдарламасы
5-сынып**

Құрастырушы: С.Б. Жунусова
№24МГ қазақ тілі мен әдебиеті
пәнінің мұғалімі

Екібастұз қаласы-2022

Түсінік хат

5-сыныпқа арналған «Қазақ тілі сабағында оқушылардың функционалдық оқу сауаттылығын дамыту» бағдарламасы аптасына 1 сағат, жылына 36 сағат.

Арнайы курстың мақсаты – негізгі және орта деңгейлер бойынша қазақ тілін қатысымдық тұрғыдан меңгерту, оқушыны өз ойын айқын, түсінікті жеткізуге үйрету, коммуникативтік қабілеті дамыған дара тұлғаның дамуына мүмкіндік жасау.

Міндеттері:

- жеке тұрмыста, әлеуметтік ортада қазақ тілінде қарым – қатынас жасауға үйрету; - қазақ тілінде айтылым, жазылым, тыңдалым, оқылым, тілдесім әрекеттерін меңгерту;
- сөздік қорын молайту;
- қазақша сөйлеу желісіне , қазақша сөйлеу әуезділігіне жету, үлгісіз , жетексіз өз бетінше сөйлеуге , жазуға , оқып айтуға дағдыландыру;
- халқымыздың рухани тарихи – мәдени байлығын тіл арқылы терең және жүйелі игеруге, оқушылардың ой - өрісін кеңітуге және де қазақ халқының тұрмысы, салт – дәстүрі , киімі , тарихи адамдары жайлы білім алуға көп көмегін тигізеді.

Арнайы курс бағдарламасы «Оқу орыс тілінде жүретін жалпы орта білім беретін мектептердің 5-сыныптарына арналған бағдарламасынан» өзгешелігі өзге ұлт өкілдері балаларының ұлтымыздың салт – дәстүрін тануға, халықтық мұралармен таныса отырып, бойына танымдық дағдыларын қалыптастыру. Оқушылардың тілдік шығармашылық қабілеттерін жетілдіріп, халқымыздың рухани және тарихи –мәдени байлығын тіл арқылы дамыту.

Әдістемелік нұсқау

«Қазақ тілі сабағында оқушылардың функционалдық оқу сауаттылығын дамыту» бағдарламасы 5-сыныптың оқушыларына арналған. Бағдарлама қазақ тілі грамматикасын терең және жүйелі игеруге, оқушылардың ой – өрісін кеңейтуге және қазақ халқының тұрмысы, салт-дәстүрі, киімі, тарихи адамдары жайлы білім алуға көп көмегін тигізеді. Бағдарламаға жалпы қоғамдық және этномәдениеттік лексика, сөз құрамы және грамматиканы игеруге арналған жаттығулар, тіл салаларынан алған білімдерін тексеретін тест тапсырмалары, деңгейлік тапсырмалар кірген.

Қарым –қатынастық және танымдық тақырыптарды игерту үшін «Сын тұрғысынан ойлау», «Интерактивті-модульдік оқыту», «Деңгейлеп оқыту» технологиясын пайдалануға қолайлы, өйткені бұл технологиялар оқушылардың коммуникативтік, шығармашылық дағдыларын қалыптастыруға негізделеді.

Арнайы курс бағдарламасының мазмұны мен құрылымы
5 сынып
(Барлығы 34 сағат , аптасына 1 сағат)

Р/с	Тарау атауы	Тақырыбы	Оқу мақсаты	Сағат саны	Күні
1	1.Отбасындағы дәстүр мен мерекелер	Қазақ отбасының дәстүрлері	(5Т1) тақырыпты тірек сөздер арқылы болжап түсіну дағдысын қалыптастыру. (Т1);жалпы ақпаратты сұрай білу және жауап беру іскерлігін меңгерту(Т3); танысу этикеті қолдану дағдысын дамыту(А2).	1	
2		Қонақтарды қарсы аламыз	қазақша амандасу мәнері мен ұлттық этикет формаларын пайдалану(А2); күнделікті тұрмыстық тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын түсіну(Т3); берілген сұрақты дұрыс түсініп, лайықты жауап беру, шағын диалогке қатысу(А5).	1	
3		Отбасындағы қарым-қатынас	мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтау (О1);тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мәтінде көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіру(О 6);берілген сұрақты түсініп, лайықты жауап беру, шағын диалогке қатысу.(А5)	1	
4	2.Мектеп өмірі. Әдепті бала-арлы бала	Алғашқы мектептер туралы не білесің?	Тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және нақты ақпаратты анықтау(5.Т2.); Тірек сөздерді дұрыс қолданып иллюстрацияларды сипаттау(5.А6.).	1	
5		Әр бала қиялындағы мектеп	Қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді ала білу (О5.); Тақырып бойынша меңгерген жаңа сөздерді олардың синонимдерімен қатар қолдану, ойын жеткізе білу(А1.).	1	
6		Әдепті бала қандай болады?	Тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және нақты ақпаратты анықтау(5.Т2.); Мәліметтерді жинақтай отырып, тақырып бойынша постер жасау(5.Ж4.).	1	
7		Үлкенге – құрмет, кішіге – ізет	ауызша мәтіндер құрауда қазақ тіліндегі төл дыбыстардың дыбысталуына, үндестік заңына зейін қою(А3);тақырып бойынша үйренген сөздерін қолданып, мәтінде көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіру (О6);қазақша амандасу мәнері мен ұлттық этикет формаларын пайдалану(А2)	1	
8	3.Қазақстандағы жан-жануарлар мен өсімдіктер әлем	Жануарлар әлеміне саяхат	(Т3.)Күнделікті тұрмыстық тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын түсіну. А1.Тақырып бойынша меңгерген жаңа сөздерді олардың синонимдері мен антоним, омонимдерімен қатар қолдану, ойын жеткізе білу.	1	
9		Қорғауға алынған жануарлар	5.А5. Берілген сұрақты дұрыс түсініп, лайықты жауап беру, шағын диалогке қатысу. 5.Т6.Тыңдалым материалдарының мазмұны	1	

			негізінде сұрақтарға жауап беру.		
10		Өсімдіктер ерекшеліктері Қазақстан қорықтары	5.Ж1. Ресми стильдің тілдік ерекшеліктері мен талаптарын дұрыс қолдана отырып, хабарлама, хабарландыру, хат жазу. 5.А3. Ауызша мәтіндер құрауда қазақ тіліндегі төл дыбыстардың дыбысталуын, үндестік заңын ескеріп айту.	1	
11	4.Ежелгі Көшпелілер мәдениеті	Сақтар мұражайына саяхат	тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау (Т1) берілген сұрақты дұрыс түсініп, лайықты жауап беру үшін шағын диалогке қатысу(А5) тірек сөздерді қолданып, иллюстрацияларды сипаттау (А6)	1	
12		Көшпенділер туралы түсінік	тақырып бойынша меңгерген жаңа сөздерді олардың синонимдерімен, антоним, омонимдерімен қатар қолдану, ойын жеткізе білу(А1);жазба жұмыстарында сипаттау, бейнелеу құралдарын қолданып жазу(Ж3);		
13	5.Су – тіршілік көзі	Судың қасиеттері	Тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау;(5Т1) Күнделікті тұрмыстық тақырыптарға байланысты жаңа сөздер мен тірек сөздердің мағынасын түсіну.(5Т3)	1	
14		Су – өмірдің нәрі	Мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтау(5.О1); Шағын көлемді мәтіндердің мазмұнына жоспар құру, соған сүйеніп баяндау(5.А4).	1	
15	6.Әлемдегі ірі кітапханалар	Кітап – білім бұлағы. Менің жеке кітапханам	Болымды, болымсыз етістіктерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану(5.ТБ1.5.); Мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтау(5.О1.)	1	
16		Қазақстан Республикасының Ұлттық академиялық кітапханасы	Болымды, болымсыз етістіктерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану(5.ТБ1.5.); Мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтау(5.О1.).	1	
17	7.Денсаулық – зор байлық	Тәні саудың – жаны сау	Мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтау(5.О1.); Ауызша мәтіндер құрауда қазақ тіліндегі төл дыбыстардың дыбысталуын, үндестік заңын ескеріп айту(5.А3.).	1	
18		Пайдалы ас	Шағын көлемді мәтіндердің мазмұнына жоспар құру, соған сүйеніп баяндау(5.А4); Тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау(5.Т1.).	1	
19		Денсаулыққа зиян тағамдар	Мекен және мезгіл үстеулерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану(5.ТБ1.6.); Берілген сұрақты дұрыс түсініп, лайықты жауап беру, шағын диалогке қатысу(5.А5.).	1	
20	8.Менің Тәуелсіз Қазақстаным	Абылай хан және тәуелсіздік	5.Т2.Тындалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және нақты ақпаратты анықтау. 5.Ж4.Мәліметтерді жинақтай отырып, тақырып бойынша постер жасау. 5.А6. Тірек сөздерді дұрыс қолданып иллюстрацияларды сипаттау.	1	
21		Тәуелсіз Қазақстаным	Қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді ала білу(5.О5.); Тақырып бойынша меңгерген жаңа сөздерді олардың синонимдері мен антоним,	1	

			омонимдерімен қатар қолдану, ойын жеткізе білу(5.А1.); Жазба жұмыстарында сипаттау, бейнелеу құралдарын қолданып жазу(5.Ж3.).		
22		Көршілес Тәуелсіз елдер	Тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және нақты ақпаратты анықтау(5.Т2.); Мәліметтерді жинақтай отырып, тақырып бойынша постер жасау(5.Ж4.); Тірек сөздерді дұрыс қолданып иллюстрацияларды сипаттау(5.А6.).	1	
23		Мен – өз Отанымның патриотымын	Тақырып бойынша меңгерген жаңа сөздерді олардың синонимдері мен антоним, омонимдерімен қатар қолдану, ойын жеткізе білу(5.А1.); Мәтіндегі негізгі ақпаратты анықтау(5.О1.); Мәтіндерден жалпы және жалқы есімдерді ажырата білу, жалғау түрлерін дұрыс жалғау(5.ТБ1.1.).	1	
24	9.Аспан әлемінің құпиялары	Аспан әлемі	тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау; берілген сұрақты дұрыс түсініп, лайықты жауап беру, шағын диалогке қатысу.	1	
25		Үркер жұлдызы	ауызша мәтіндер құрауда қазақ тіліндегі төл дыбыстардың дыбысталуын, үндестік заңын ескеріп айту; тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және нақты ақпаратты анықтау(5.О5.).	1	
26		Неге жануарлар ғарышқа ұшырылды?	Тақырып бойынша үйренген сөздерін қолдана отырып, мәтінде көтерілген мәселеге өз көзқарасын білдіру.(5.О6.) тақырып бойынша меңгерген жаңа сөздерді олардың антонимдерімен қатар қолдану, ойын жеткізе білу..(5А1)	1	
27		Жетіқарақшы жұлдызы	жазба жұмыстарында сипаттау құралдарын қолданып жазу;(5.Ж3.) қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді алу.(5.О5.)	1	
28	10.Компьютердің тілін табу – өнер	Технологияның дамуы	мәтіндердің тақырыбын, мазмұндық құрылымын салыстыру(О4); берілген сұрақты дұрыс түсініп, лайықты жауап беру, шағын диалогке қатысу(А5).	1	
29		Компьютер қалай пайда болды?	Тірек сөздер, жетекші сұрақтар арқылы негізгі тақырыпты анықтау(Т5); ресми стильдің тілдік ерекшеліктері мен талаптарын дұрыс қолдана отырып, хат жазу (Ж1)	1	
30	11.Қазақстандағы ұлттар достастығы	Бірлігі жарасқан ел	тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және нақты ақпаратты анықтау(5.Т2.); тақырып бойынша меңгерген жаңа сөздерді олардың синоним, антоним, омонимдерімен қатар қолдану, ойын жеткізе білу(5.А1.).	1	
31		1 мамыр мерекесі құтты болсын!	Ауызша мәтіндер құрауда қазақ тіліндегі төл дыбыстардың дыбысталуын, үндестік заңын ескеріп айту(5.А3.); тірек сөздерді дұрыс қолданып иллюстрацияларды сипаттау(5.А6.).	1	

32	12.Ұлы Дала табиғаты	Қазақстанның табиғаты	тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау(5.Т1.); мәліметтерді жинақтай отырып, тақырып бойынша постер жасау(5.Ж4.).	1	
33		Мен Бурабайда болғанмын	тақырып бойынша меңгерген жаңа сөздерді олардың синонимдерімен қатар қолдану, ойын жеткізе білу(5.А1.); қосымша ақпарат көздерінен тақырыпқа байланысты мәліметтерді ала білу(5.О5.).	1	
34		Менің туған қалам	тақырыпты тірек сөздер арқылы болжау(5.Т1.); мәліметтерді жинақтай отырып, тақырып бойынша постер жасау(5.Ж4.).	1	
35	13.Ер есімі – ел есінде!	Ер есімі - ел есінде	фольклорлық және шағын көлемді көркем әдеби шығармаларды түсіну, тақырыбын анықтау(О3.); болымды, болымсыз етістіктерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану (ТБ1.5.).	1	
36		Қайталау		1	

Тілдік білім

Грамматика .

Фонетика және орфоэпия . Дыбыс және әріп. Үндестік заңы.

Лексика және фразеология . Бір және көп мағыналы сөздер. Сөздің тура және ауыспалы мағынасы. Синоним. Антоним. Омоним. Жалпылама сөздер.

Сөз таптары. Сөз таптарының түрленуі. Көптелу , септелу , тәуелдену, жіктелу.

5-сынып оқушыларының дайындық деңгейіне қойылатын талаптар

Пәндік нәтиже бойынша 5-сыныптың соңында оқушылар:

- 1) 720-740 лексикалық бірлікті;
- 2) ұсынылған лексикалық бірліктердің мағыналарын;
- 3) сөздің бір және көп мағыналы болатындығын;
- 4) лексикалық минимумға кіретін қос сөздер, біріккен сөздердің жасалу жолдарын;
- 5) тілдік қатынаста сөз құрамын ажыратуды, сөз таптарының (лексикалық бірліктер аясында) сөзжасамдық ерекшеліктерін;
- 6) лексикалық минимум көлеміндегі сөздердің түрлену ерекшеліктерін;
- 7) септік, тәуелдік, жіктік, көптік жалғауларын;
- 8) етістіктің болымсыз түрін және «жоқ», «емес» сөздерін қолданатын жағдайларды;

Сөйлесім әрекетінің түрлері бойынша:

1)тыңдалым: жеке сөз тіркестерін және сөйлесу кезінде өзіне қатысты жиі қолданылған сөздерді, жеке басына байланысты айтылған мәліметтерді, сұрақтарды түсіну (жасы, туған жері, тұратын жері, қызығушылығы, оқуы, сүйікті нәрселері); ұнтаспадан тыңдаған қысқа хабарлардың дұрыс, бұрыстығын түсіну; өзінің достары, тұрған жерінің табиғаты және өз отбасы туралы, мектеп өмірі, сүйікті кейіпкерлері жайлы айтылған сөздерді түсіну; қысқаша айтылған хабарландырудағы ақпараттарды түсіну дағдыларын;

2)оқылым: қысқа, нақты, қарапайым мәтіндерді түсіну; өзін таныстақырыптарбойынша күнделікті қолданылатын сөйлемдерді тауып оқи алу; түрлі жанрдағы мәтіндерді дауыс ырғағын, фонетикалық және орфоэпиялық ережелерді сақтай отырып, мәнерлеп және жүргізіп оқу; тақырып көлеміндегі мәтіндерден өзіне қажетті сөзді оқып түсіну; мәтіннің тақырыбы, берілген қосымша суреттер бойынша мәтіннің негізгі мазмұнын болжай немесе анықтай алу дағдыларын;

3) айтылым: қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолдана отырып, өз отбасы және басқа адамдар туралы, олардың өмірі, оқуы, мектебі жайлы айта алу; жеке басы, отбасы, досы, жақсы көретін ісі, кейіпкері және мектептегі үйірмелері, Астана, өзі тұратын жердің табиғаты т.б. туралы әңгімелей білу; оқыған мәтін бойынша хабарлама жасау, өз ойын жеткізу дағдыларын;

4) жазылым: қысқаша сөйлемдер мен хабарландырулар жаза алу; мәтіні оңай хат жазу; біреуге жазбаша алғыс білдіру; түрлі мәлімет жеткізе алу; оқыған мәліметтерді жазу; жеке басы, отбасы, досы, жақсы көретін спортшысы,

әншісі т.б. туралы мәліметтерді қосып хат жазу; тірек сұрақтарға сүйене отырып, берілген тақырыпта шағын шығарма жазу дағдыларын;

5) тілдесім: қарапайым жағдаяттарда өзіне таныс тақырыптар бойынша қысқаша сөйлесе алу; күнделікті тұрмыста қолданылатын сұхбаттарды қысқаша сөйлемдер арқылы қолдай алу; еркін сөйлесу үшін қарапайым сөздер мен тіркестерін түсіну; әңгімені бастау, жалғастыру және аяқтау; амандасу, қоштасу, танысу сияқты жағдаяттарда диалог құрау, полилогке қатысу дағдыларын меңгеруі тиіс.

Пәнаралық байланыс

Әдеби тілімен салыстыра ойлауды , сөйлеуді пайдалану , тарих , география , әдебиет , музыка , көркемөнер т . б. пәндермен тиімді байланыстыруды жүзеге асыру.

Оқушылардың білім, білік, дағдыларын бағалау

Ұсынылған бағдарламадағы жаттығу, тест, деңгейлік тапсырмалар оқушылардың алған білімдерін тексеру арқылы бағаланады. Әр сабақта оқушылардың білімдері тест арқылы тексеріледі. Тест бес сұрақтан тұрады. Оқушылар ұпайларын санап, өз-өздерін бағалайды. Білім деңгейін анықтау үшін жаттығу, тест, шығармашылық деңгейлік тапсырмалар жұмыстары жүргізіліп, мұғаліммен бағаланады.

Оқу-әдістемелік кешеннің тізімі

1. «Қазақ тілі сабағында оқушылардың функционалдық оқу сауаттылығын дамыту» арнайы курсының бағдарламасы.
2. Деңгейлік тапсырмалар жинағы.
3. Тест жинағы.
4. Жұмыс дәптері.

Әдебиеттер тізімі

1. Ш.К.Бектұров.А.Ш.Бектұрова «Қазақ тілін үйренейік Алматы, «Атамұра»2010ж.
- 2.С.Кенжеахметұлы.Қазақ халқының салт-дәстүрлері Алматыкітап,2005.
- 3.С.Кенжеахметұлы Қазақ халқының тұрмысы менмәдениеті Алматыкітап, 2006.
4. «Сен білесің бе?» тарихи-этнографиялық кітаптар топтамасы,Аруна 2001.
- 5.А.Жүнісов «Бабалар дәстүрі» Алматы, 1992.
- 6.А.Х.Марғұлан «Қазақтың көлөнері» Алматы «Өнер»,2006.
- 7.Ш.К.Бектұров, А.Ш.Бектұрова «Қазақ тілін ана тілі деңгейінде үйрету құралы», Алматы,2012.
- 8.Қазақ энциклопедиясы Алматыкітап,2005.
- 9.Қазақ тілі хрестоматиясы Ж.Н.Нығмет

Сөздіктер

- 1.С.Қалиев, М.Оразбаева, М. Смайлова Түсіндірме сөздік, Алматыкітап, 2001.
- 2.Б.Исмағұлова, Э. Ережепова, Г.Әбдіжапбарова.қазақша-орысша сөздік. Алматы, «Аруна», 2002.
- 3.Қазақ тілінің орфографиялық сөздігі, Алматы-2001.